

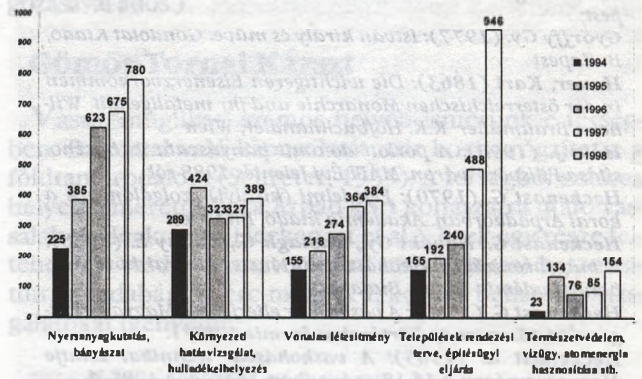
A Magyar Geológiai Szolgálat 1998. évi tevékenysége

Dr. FARKAS ISTVÁN főigazgató Magyar Geológiai Szolgálat

A Magyar Geológiai Szolgálat teljesítette az 1998. évre kitűzött feladatait. Munkánkat egy hároméves terv alapján végeztük, amelynek az elmúlt év az első éve volt. 1997-ben a Magyar Geológiai Szolgálat Tudományos Tanácsa és a Földtani Tanács elfogadta az 1998-2000 közötti időszakra szóló középtávú kutatási koncepciókat, amelyet az 1994. évben végrehajtott, több mint 50 %-os létszámcsökkenéssel járó intézményi reform változásai tettek szükségessé.

A lecsökkentett költségvetési támogatás és létszám, valamint a megváltozott társadalmi igények következtében az állami földtani feladatok tekintetében mind tartalmi, mind pedig formai tekintetben jelentős változásokot kell végrehajtanunk. Ezeket a kutatási tevékenység vonatkozásában nem lehet az egyik pillanatról a másikra megvalósítani, mivel egy futó projekt hirtelen leállításával a korábban befektetett munka egy része óhatatlanul elvész. Ezért az 1998-2000 közötti időszak egy átmeneti idő, amely alatt minden futó projekt zárójelentéssel és teljes dokumentációval be kell fejezni, és mindeközben ki kell dolgozni a XXI. századra érvényes, új alapokon nyugvó állami kutatási koncepciót.

Január elején, két héten át a projektvezetők beszámoltak az elmúlt év eredményeiről. A beszámolók egyértelműen igazolták, hogy az új három éves tervünkre szükség volt, teljesíthető és valóban alapját képezheti az új középtávú koncepciónak. A projektek időarányosan, a korábbinál koncentráltabban, célratörőbben teljesültek.

1. ábra. A szakhatósági eljárások és szakvélemények száma 1994-1998.

dott ezen eljárásaink száma.

1994 óta eljárásaink száma 213 %-kal nőtt, ezen belül 1998-ban 1997-hez képest 37 %-kal emelkedett. A növekedés a nyersanyagkutatás és bányászat (+15 %), a környezeti hatásvizsgálat és hulladék-elhelyezés (+19 %), a vonalas létesítmények (+9 %), az építésügyi eljárások (+111 %) és az egyéb kategóriába összefoglalt természetvédelem, vízügy és atomenergia (+81 %) területén egyaránt tapasztalható.

Másodfokú eljárásra 29 esetben került sor. Minden másodfokú eljárás a természetvédelem területén történt. Mindösszesen egy esetben kellett megváltoztatnunk az elsőfokú hatósági állásfoglalásunkat.

Mindez azt mutatja, hogy a földtan hatósági, szakhatósági és szakvéleményezési feladatait a közigazgatás igényli és felhasználja döntései meghozatalánál.

1998-ban elkészítettük Magyarország ásványi nyersanyag mérlegét az 1998.január 1-i állapotnak megfelelően (2. ábra).

Az 1998. évi mérleg készítésével egyidejűleg jelentős változás történt a szénvagyon gazdasági újraértékelése területén. Több szénbánya készletét gazdasági szempontból újra számoltuk (Zobák-akna, Dubicsány, Lyukóbánya, Lencsehegy).

A nyilvántartott ipari vagyon 300,4 Mt-val nagyobb, mint az előző évben. Ez azt jelenti, hogy a kutatással és gazdasági átértékeléssel az ipari vagyon jobban nőtt, mint amennyivel a termelés miatt csökkent. A nominál gazdasági eredmény (NGE=mennyiség szorozva az árbevétel és ráfordítás különbségével), amelyet az ország ásványi nyersanyag vagyona képvisel 55 %-kal nőtt.

Az ország ásványi nyersanyag termelése az előző évihez képest 9,9 Mt-val (+17 %) nőtt (3. ábra). Ezen belül a legnagyobb növekedés az építőipari nyersanyagoknál következett be. Kis mértékben nőtt a kőszéntermelés, nagyobb mértékben az ásványbányászati nyersanyagok termelése. Csökkent viszont az ország kőolaj és földgáz termelése.

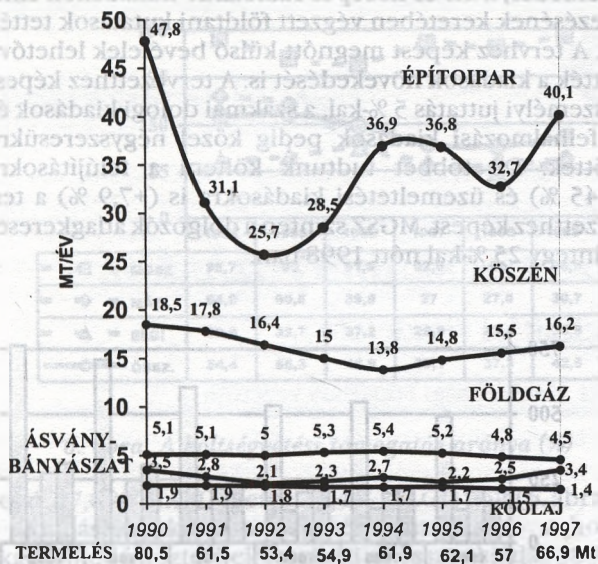
Az 1997. évi bányatörvény módosítás adta meg a jogot arra, hogy bányák ásványvagyonát ellenőrizzük.

Nyersanyag	Ipari vagyon 1997. I. 1.		Termelés 1997-ben		Földtani vagyon 1998. I. 1.		Ipari vagyon 1998. I. 1.		Élőállóság 1998. I. 1.		NGE ** 1997. I. 1.		NGE ** 1998. I. 1.	
	Mt	Mt	Mt	Mt	Mt	Mt	Mt	év	Mrd Ft	Mrd Ft	Mrd Ft	Mrd Ft		
Kőolaj	18,8	1,4	202,8	19,3	14	142,4	149,8							
Földgáz *	81,6	4,5	165,9	78,2	17	545,9	524,3							
Szén-dioxid gáz *	31,9	0,1	47,8	32,2	> 100	10,5	10,6							
Földalatti	222,9	0,9	1 594,5	195,2	> 100	24,8	23,5							
Bauxit	255,2	7,2	3 211,6	219,8	36	109,6	120,5							
Lignit (kölfejtéses)	2 126,0	8,1	4 621,3	2 157,4	> 100	234,9	635,8							
Uránió	3,6	0,2	26,3	3,1	1997. szeptemberben bezárt									
Bauxit	18,1	0,7	139,0	16,0	22	21,1	16,0							
Ólom-cinkérc	36,6	-	90,8	36,6	-	50,0	50,0							
Rézérc	159,3	-	781,8	159,3	-	53,5	53,5							
Mangánérc	0,3	0,05	77,3	0,3	6	0,02	0,01							
Ásványbányászati nyersanyagok	992,4	3,4	3 361,4	1 201,7	> 100	633,3	808,7							
Cementipari nyersanyagok	1 904,9	5,6	3 071,0	1 903,9	> 100	194,7	344,5							
Építési és díszítő	1 888,1	6,3	3 335,9	1 921,6	> 100	266,8	322,5							
Homok és kavics	1 540,3	24,9	2 961,2	1 630,7	65	101,9	111,6							
Kerámiaipari nyersanyagok	823,9	3,3	1 516,1	828,4	> 100	7,7	55,7							
Tűz, láptöltés, lápmész	143,9	0,1	180,7	144,5	> 100	138,8	200,6							
Összesen	10 247,8	66,75	25 385,4	10 548,2	-	2 535,9	3 929,6							

2. ábra Magyarország nyersanyagvagyonának összefoglaló adatai

Hatósági-szakhatósági tevékenység

Hatósági feladatunk a földtani kutatások engedélyezése, kutatási zárójelentések elfogadása. Szakhatóságként működünk közre a környezeti hatásvizsgálatok elfogadásánál, a környezeti felülvizsgálat és az építésügyi egyes ügyekben. Szakvéleményt készítünk a nyersanyagkutatást, a bányászatot és az ásványvagyon érintő kérdésekről, a területfejlesztési és területrendezési tervekről. Az elmúlt évben épp ez utóbbi feladatunk nőtt a legnagyobb mértékben (1. ábra), közel megduplázódott.

3. ábra. A bányászati termelés alakulása 1990-től

1998-ban 33 bánya ellenőrzésére került sor. A tapasztalataink kedvezőek, a feltárt hiányosságokat a bányavállalkozók kijavították.

Az 1998-ban született jogszabályok közül a 203/1998. Korm. rendelet számunkra a legjelentősebb. Ez a jogszabály a többször módosított bányatörvény új végrehajtási rendelete, amely 19 helyen hivatkozik a Magyar Geológiai Szolgálatra. Feladataink bővültek az illegális bányászat bizonyítása, a másodlagos művelési eljárások megítélése, a kutatás engedélyezése, a védőpillér kijelölése, és a zárt területek kijelölése és felülvizsgálata terén.

A Magyar Geológiai Szolgálat továbbra is részt vesz a tárcaközi Pince és Partfal Bizottságok munkájában.

A földtani adatok gyűjtése, feldolgozása és szolgáltatása

Az állomány fejlesztése

Az Országos Földtani és Geofizikai Adattár számára történő, jogszabályokban és utasításokban előírt éves adatszolgáltatásokat fogadtuk, ellenőriztük, regisztráltuk; az ellenőrzéshez a folyamatban lévő kutatások megfelelő adatainak rögzítésével nyilvántartási adatbázist készítettünk.

A volt állami bányavállalatok és érintett költségvetési intézmények BT. 50. § (2) hatálya alá eső adatainak/adattárainak mentése keretében átvettük a GeoClean Kft.-től (Várpalota) a volt OFKfV és a Veszprémi Szénbányák kutatási jelentéseit, fúrás dokumentációit (170 fm), karotázs szelvényeit (kb. 9 m³); felkészültünk a Recski Ércbányák Rt. Földtani és Műszaki Adattárának és a MOL Rt. egyes állományainak átvételére, módszertani segítségnyújtással a nyilvántartások összeállításával, ill. egyeztető megbeszélésekkel.

A Területi Hivatalok kezelésében lévő, valamint az MGSZ-szel kötött megállapodás alapján az Országos Földtani és Geofizikai Adattár részállományaként a volt állami vállalatok jogutódainak vagy utódszervezeteinek kezelésében maradt adattári részeket felügyeltük, a gyarapodás nyilvántartását elkészítettük, ill. átvettük.

A központi kezelésű állomány az év folyamán 550 új

geológiai és 98 új geofizikai jelentéssel nőtt. A Területi Hivatalok állományai több mint 2000 tétellel gyarapodtak.

Adattári feldolgozás

A jelentéstár számítógépes nyilvántartási adatbázisát új, ill. eddig leltárba nem vett dokumentumok adataival egészítettük ki, a jelenlegi rekordszám 77855. A fúrásnyilvántartási adatbázisba kb. 8000 fúrás adatai kerültek, így most kb. 168000 fúrás alapadatait tároljuk itt. Átszámítással vagy adatátvétellel kb. 140000 fúrásnak -egyelőre ellenőrzés nélkül- EOv koordinátát adtunk.

Folytattuk a pausztár fizikai felújítását, rendezését, a számítógépes nyilvántartást kb. 30%-os készütségi szintre hoztuk. Folytattuk a duplumok kiszűrését.

Szolgáltatások

Az Adattárban a felhasználók számára történő adatszolgáltatás keretében 1023 betekintőt fogadtunk, és 10606 dokumentumba biztosítottunk betekintést. E tevékenység részben a Koncessziós Adatszoba működéséhez kapcsolódott.

Felújítottuk a jelentéstári adatbázis CD-s változatát.

Az Építési Geotechnikai Adattár kezelése

Kiszolgáltunk 389 látogatót, kiadtunk 2320 dokumentumot, amelyekből 1416-ot használtak fel. Bevezettük a faxon történő adatszolgáltatást, ami elsősorban a vidéki felhasználóknak jelent hatékonyabb adatelérést.

Cserepartnereink 1998-ban 542 db szakvéleménnyel bővítették az állományt, e jelentések azonnal beépültek a nyilvántartási adatbázisba. Az év folyamán rendszerezettük a volt FTV műszaki fejlesztési dokumentációs állományát, amely fontos része a jelenlegi EGÁ-nak.

Térinformatika

A Szolgálat térinformatikai adatbázis-rendszerének (MGSZTAB) fejlesztése keretében, az országos geofizikai indexadatbázisok közül tovább építettük - az ELGI Szeizmikus Adattár Projektrel együttműködésben - a szeizmikus felmértségi adatbázist: az 1:100 000-es léptékű kéziratos megkutatottsági térképek 1997-es digitalizálása és 1998-as ellenőrzése után - a szelvényvonalak pontos koordinátáinak kiderítése érdekében - megkezdtük az 1:25 000-es terepi térképlapok digitalizálását. A Dunántúl nagyobb része készült el az év végéig.

Ugyancsak tárgyévi munka volt az 1997 végén befejezett karotázs felmértségi indexadatbázis ellenőrzése. Az adatbázis több mint 10 000 -tehát lényegében az ELGI által mért valamennyi- fúrás metaadatait tartalmazza.

A területi jelentéseket felölelő földtani megkutatottsági adatbázist kiegészítettük új adatokkal (kb. 2500 jelentést dolgoztunk fel, ezekből kb. 1700 térkép kontúrját digitalizáltuk be).

Elkészült az MGSZ működő adatbázisainak (földtani megkutatottsági, geofizikai megkutatottsági, karotázs nyilvántartási, fúrás nyilvántartási, mélyfúrás alapadatok és ÉGA jelentéstári adatbázis) kezelését végző egységes, "felhasználóbarát" térinformatikai program.

Kutatási tevékenység

A kutatási tevékenységet a Magyar Geológiai Szolgálat keretében működő Magyar Állami Földtani Inté-

zet és Eötvös Loránd Geofizikai Intézet végzi. Munkájukat, ahol ez lehetséges összehangoltan végzik.

1998-ban kiemelt szerepet kapott a Magyarország 1:100 000-es digitális földtani-geofizikai térképsorozatának előállítására.

A földtani térképezés keretében befejeződött a Kisalföld, Vas és Zala megye komplex földtani térképezése, s folytatódott a Dél-Dunántúl, a Vértes és a Gerecse, valamint a Bükk térképezése. Geofizikai térképezés történt a Balatontól D-re geotermikus céllal.

Az alap kutatások keretében kiemelésre érdemes a Mórágyi gránit tektonikai, neotektonikai vizsgálata, a nemzetközi visszhangot kiváltó sferula kutatások, valamint a litoszféra és földregés veszélyeztetettség vizsgálatok.

A nyersanyagkutatás témakörében megkezdjük a jövőbeni szénhidrogén koncessziós pályázathoz szükséges adatsomagok előkészítését. Elkészítettük az adatsomagok tartalomjegyzékét és megkezdjük az adatok számbavételét és kigyűjtését. Az adatsomagok nagy költségeket igénylő elkészítéséhez kiegészítő pénzügyi forrás szükséges.

A környezetföldtani feladatok közül szép eredmények születtek a környezetföldtani adatbázisok fejlesztése terén. Elkészült az Agrogeológiai mintaterületek sorozat első kötetének kézírata is.

Fenntartottuk a 198 fúrásból álló vízmegfigyelő hálózatunkat. Folytattuk a Dunántúli középhegység karsztvízföldtani vizsgálatát.

A geokémiai felmérés keretében befejeződött a Carlin arany potenciál felmérés, s folytatódott a felszín alatti arzénos rétegvizek földtani-geokémiai helyzetének vizsgálata is.

A kis mélységű geofizikai kutatások közül kiemelésre érdemesek az üregkutatások (budai várnegyed), az olajszennyeződések közvetlen kimutatására végzett vizsgálatok és a hulladéklerakók vizsgálata.

Kutatóintézeti közszolgálati feladatok

Az intézetekben működik és a lehetőségek függvényében tovább bővítette állományát az Országos Földtani Szakkönyvtár és az Országos Geofizikai Szakkönyvtár, valamint az Országos Földtani Múzeum és a ma már Budapesten látható Eötvös Múzeum.

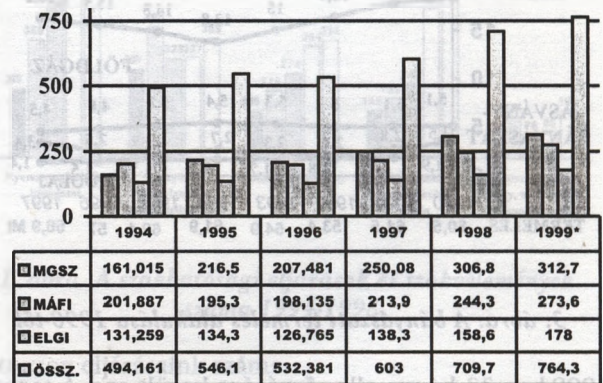
A tihanyi Földmágneses és a Gravitációs és Geodinamikai Observatóriumok tovább fejlődtek és továbbra is részt vesznek a nemzetközi együttműködésekben.

A laboratóriumok közül tovább növelte szolgáltatásainak számát a MÁFI laboratórium. Az ELGI Paleomágneses Laboratóriuma mind Magyarország területén, mind pedig külföldön végzett adatgyűjtést. A Radiometriai Laboratórium a rutin mintaméréseken túl, alaptérképeket is készít. A Légigeofizikai Laboratórium módszerfejlesztéseivel készül az esetlegesen megvalósuló országos légigeofizikai felmérésre.

Működési feltételek

A Magyar Geológiai Szolgálat pénzügyi szempontból is teljesítette az 1998. évi tervét. Bevételeink a két kutatóintézet jóvoltából messze meghaladták a tervezett (1128,2 Mft helyett 2005,1 Mft). A tervezett költségvetési támogatás megvalósulása mellett a külső bevételek nőttek kimagaslóan. Meg kell azonban jegyezni azt is, hogy a kimagasló külső bevételek közel felét egy

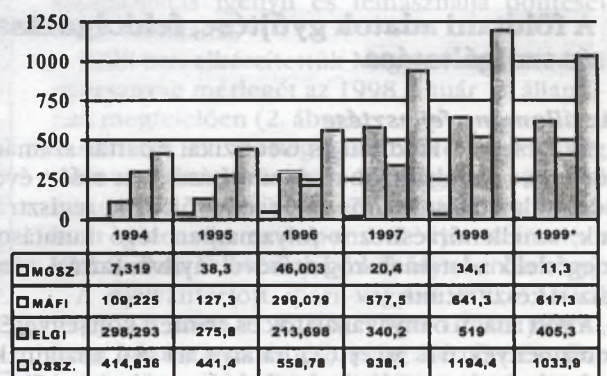
szerződés, a kis és közepes radioaktív hulladékok elhelyezésének keretében végzett földtani kutatások tették ki. A tervhez képest megnőtt külső bevételek lehetővé tették a kiadások növekedését is. A tervezetthez képest a személyi juttatás 5 %-kal, a szakmai dologi kiadások és a felhalmozási kiadások pedig közel négyszeresükre nőttek. De többet tudunk költeni a felújításokra (+45 %) és üzemeltetési kiadásokra is (+7,9 %) a tervezetthez képest. MGSZ szinten a dolgozók átlagkereset mintegy 25 %-kal nőtt 1998-ban.

4. ábra. Költségvetési támogatás (Mft)

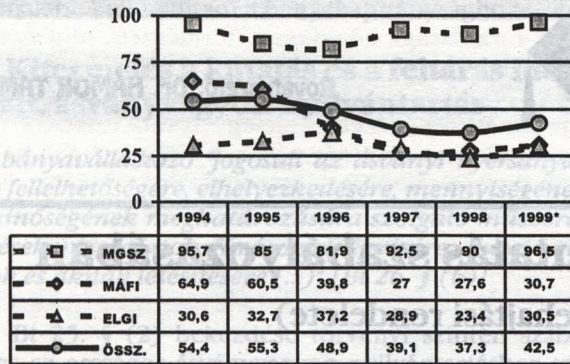
A Magyar Geológiai Szolgálat megalakulása óta az 1996. évet kivéve a költségvetési támogatásunk nominál értékben évről évre nőtt (4. ábra).

Ha azonban a KSH átlagos inflációjának figyelembevételével nézzük a bevételeinket, akkor az állapítható meg, hogy csak 1998-ban nőtt a támogatásunk reálértékben is (+2 %), s így 1998-ban valójában az 1994. évi támogatás 67,1 %-át kaptuk. A költségvetési támogatásunk 1996 óta nagyjából egy szinten van.

5. ábra. Külső bevétel (Mft)

Külső bevételeink 1998-ban 27 %-kal nőttek és az elmúlt 5 évben folyamatosan növekedést mutattak (5. ábra). A külső bevételek teszik lehetővé a kutatásokhoz nélkülözhetetlen műszerparkunk részbeni megújítását, valamint hozzájárulnak a személyi juttatások és üzemeltetési kiadások költségvetés által nem fedezett részének biztosításához. A teljes bevételünknek 1998-ban már csak 37,3 %-át tette ki a költségvetési támogatás, amely egy folyamatos csökkenést jelent 1994 óta. Az intézményrendszeren belül az MGSZ központi hivatalának állami finanszírozása 90 %-os volt, míg a két kutatóintézeté

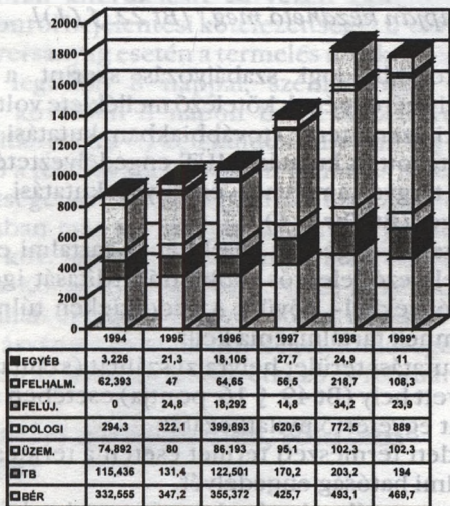

6. ábra. A költségvetési támogatás aránya (%)

csak 27,6 % (MÁFI) illetve 23,4 % (ELGI) volt (6. ábra).

Kiadásaink közül a személyi juttatás és a hozzá kapcsolódó közterhek teszik ki az összes kiadás 38 %-át (7. ábra). A szakmai dologi kiadások aránya 42 %, az üzemeltetési kiadásoké pedig 7 %. A felhalmozási és felújítási kiadásaink 8 %-ot tettek ki.

Ha megvizsgáljuk, hogy az elmúlt 5 évben az egyes költségfajták hogyan változtak, akkor szembejövő, hogy legkisebb mértékben az üzemeltetési kiadások nőttek 1994-hez képest (36,6 %). 55,4 %-kal nőttek a bérjellegű kiadásaink, 162,5 %-kal a dologi kiadásaink és 305,3 %-kal a felhalmozási kiadásaink. Itt azonban

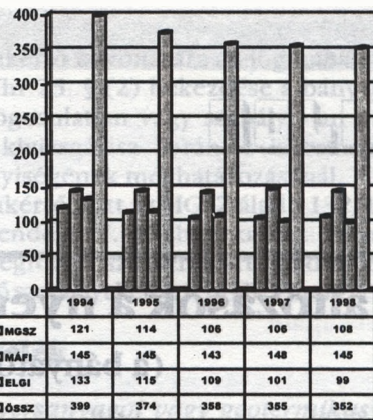

7. ábra. Kiadások (M Ft)

meg kell jegyezzük, hogy ezt a kiugró értéket a MÁFI és ELGI tetőfelújításához kapott céltámogatás okozza.

1998-ban 81 M Ft értékben felújítottuk a MÁFI tetőszerkezetét. Így hosszú távra ismét biztosított a kiemelt műemlék épület nagy értékű tető cserepeinek megóvása a tetőszerkezet korhadása okozta károsodástól. Az ELGI lapos tetejű épülete tetőt kapott megelőzendő a beázások okozta további károkat.

Feladatainkat 1998-ban is kisebb létszámmal kellett megoldanunk az előző évhez képest. Az átlagos statisztikai létszámunk 1998-ban 352 fő volt. Itt is folyamatos csökkenés tapasztalható 1994-től napjainkig (8. ábra).

8. ábra. Létszám (fő)

Kapcsolatok, közönségszolgálat, rendezvények

Együttműködési megállapodásokat készítettünk elő az Amerikai Egyesült Államok, Albánia, Ukrajna és Mongólia geológiai szolgálataival. Államközi vegyesbizottsági szinten van elfogadott együttműködésünk Mongóliával, Romániával és Vietnámmal.

Kiállítással vettünk részt Lipcsében az EAGE konferencián.

Megrendeztük a Szénbányászati Geológusok Fórumát, a földtani kutatással foglalkozó vállalkozók fórumát, a geológiai és geofizikai kutatóhelyek kerekasztal értekezletét és az MGSZ szokásos nyilvános beszámoló ülését.

Kiadjuk negyedévente a Földtani Kutatás című szakmai folyóiratot. Az elmúlt évben elkészült az MGSZ 1996. és 1997. évi beszámoló kiadványa, valamint nyomtatásban megjelentettük az MGSZ 1998-2000 közötti időszakra vonatkozó középtávú koncepcióját.

1998-tól rutinszerűen működtetjük az MGSZ Internetes honlapját (www.MGSZ.hu), amelyen a közölt aktuális információkon túl várjuk az érdeklődők kérdéseit is.

Összefoglalás

A Magyar Geológiai Szolgálat és keretében működő Magyar Állami Földtani Intézet és Eötvös Loránd Geofizikai Intézet azon túl, hogy teljesítette az 1998-2000 időszakra vonatkozó középtávú koncepció mentén meghatározott 1998. évi tervét tevékenységével előkészíti és megalapozza a XXI. századra elkészítendő új alapokon nyugvó állami kutatási koncepcióját.

Feladatainkat a korábbinál szorosabb együttműködésben, koncentráltabban és célratörőbb módon oldottuk meg.

1998 az MGSZ megalakulása óta minden szempontból a legkedvezőbb év volt. Finanszírozási helyzetünk kedvezőbben indult, mint azt megelőzően bármikor. Új feladatokra többlettámogatást és többletlétszámot kaptunk. Sikerült növelni az intézményi saját bevételeket. A költségvetési környezet az év során stabil volt, nem volt évközi költségvetési elvonás. Központi beruházás keretében sikerült a MÁFI és ELGI épületének tetőfelújítását megoldani.

Az 1999. évünk a korábbinál nehezebb feltételekkel indul, de bízunk abban, hogy úrrá tudunk lenni a nehézségeinken és ismét eredményes évet fogunk zárni.